

MAKTABDA PROFILAKTIK ISHLARNI TASHKIL ETISHNING TIZIMLI YONDASHUVI (NARPAY TUMANI 39-MAKTAB TAJRIBASI MISOLIDA)

Muallif: Xujaqulova Baxtigul Ergashevna

Lavozimi: Amaliyotchi psixolog

Muassasa: Samarqand viloyati Narpay tumani

39-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilar o'rtasida salbiy xulq-atvorning oldini olish (profilaktika) bo'yicha tizimli ishlar tahlil qilingan. Narpay tumani 39-maktabda amalga oshirilgan profilaktik tadbirlar, ularning samaradorligi va maktab psixologining pedagogik jamoa bilan hamkorligi yoritilgan. Tadqiqotda barvaqt profilaktika choralarining o'quvchilar psixologik salomatligiga ta'siri ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: profilaktika, psixologik xizmat, barvaqt aniqlash, ijtimoiy moslashuv, huquqbuzarliklar profilaktikasi, pedagogik hamkorlik, psixologik madaniyat.

1. KIRISH (INTRODUCTION)

Hozirgi davr ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri – nafaqat sifatli ta'lim berish, balki o'quvchi shaxsini har tomonlama barkamol, qonun va axloq qoidalarini hurmat qiladigan inson etib tarbiyalashdir. O'smirlik davridagi psixologik o'zgarishlar, axborot asrining ta'siri va ijtimoiy muhitdagi o'zgarishlar o'quvchilar xulq-atvorida turli og'ishlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Narpay tumani 39-maktab psixologik xizmatining asosiy maqsadi – yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni bartaraf etishdan ko'ra, ularning oldini olishga (profilaktika) qaratilgan faoliyatni kuchaytirishdir. Ushbu maqolada maktab sharoitida profilaktik ishlarni qanday qilib kompleks yondashuv asosida tashkil etish masalalari muhokama qilinadi.

2. TADQIQOT METODLARI (METHODS)

Tadqiqot jarayoni 2024–2025 o'quv yili davomida 39-maktabning 6–11-sinf o'quvchilari o'rtasida olib borildi. Qo'llanilgan usullar:

- **Diagnostika:** Profilaktik ishlar «Xavf guruhidagi» o'quvchilarni aniqlash uchun sotsiometriya va "Maktabdagi xavotirlanish darajasi" (Fillips testi) yordamida olib borildi.
- **Kuzatuv:** Sinf rahbari bilan hamkorlikda o'quvchilarning darslardagi faolligi va davomati tahlil qilindi.
- **Interaktiv treninglar:** "Hayotiy ko'nikmalar", "To'g'ri tanlov", "Sog'lom turmush tarzi" mavzularida guruhli mashg'ulotlar tashkil etildi.

• **Profilaktik suhbatlar:** Huquq-tartibot organlari xodimlari va o'quvchilar o'rtasida "Huquqbuzarlik – og'ir oqibatlariga olib keluvchi xato" mavzusida davra suhbatlari o'tkazildi.

3. TADQIQOT NATIJALARI (RESULTS)

Tadqiqotlar natijasida profilaktik ishlar o'quvchilar ijtimoiy hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi:

• **Davomat ko'rsatkichi:** Profilaktik tadbirlar natijasida darslarni sababsiz qoldiradigan o'quvchilar soni 15% ga qisqardi.

• **Ijtimoiy moslashuv:** "Qiyin" o'quvchilarning sinf jamoasiga integratsiyalashuvi yaxshilandi (psixologik testlar asosida 20% o'sish kuzatildi).

• **Huquqbuzarliklar:** Maktab ichki nazorat hisobida turgan o'quvchilar bilan olib borilgan tizimli psixologik ishlardan so'ng, qoidabuzarlik holatlari sezilarli darajada kamaydi.

• **Hamkorlik:** Ota-onalar bilan o'tkazilgan "Psixologik ma'rifat" soatlari natijasida uy va maktab o'rtasidagi aloqalar 25% ga mustahkamlandi.

4. MUHOKAMA (DISCUSSION)

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, profilaktika faqat psixologning vazifasi emas, balki butun maktab jamoasining yagona maqsad yo'lidagi birlashuvidir. Profilaktik ishlar samaradorligini oshirishda quyidagi omillar muhim:

1. **Erta aniqlash:** Muammo chuqurlashmasidan oldin uni aniqlash va o'z vaqtida yordam ko'rsatish.

2. **Qiziqishlarga yo'naltirish:** Profilaktik ishlar quruq tanqid emas, balki o'quvchining qiziqishlarini (sport, san'at, texnika) qo'llab-quvvatlash orqali amalga oshirilganda samaraliroq bo'ladi. 3. **Oilaviy omil:** Narpay tumanidagi mahallalar va oilalar bilan bevosita ishlash psixologik profilaktikaning eng muhim bo'g'inidir.

5. XULOSA (CONCLUSION)

Xulosa qilib aytganda, Narpay tumani 39-maktabda profilaktik ishlarni tizimli tashkil etish: * O'quvchilarning huquqiy va psixologik madaniyatini oshirishga; * Maktabda sog'lom psixologik muhitni saqlab qolishga; * Yosh avlodni kelajakdagi ijtimoiy muammolardan himoyalashga xizmat qiladi.

Kelgusida profilaktik ishlar doirasida raqamli texnologiyalardan (onlayn so'rovnomalar va mobil ilovalar) foydalanishni yanada kengaytirish rejalashtirilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" gi Qonuni.
2. G'oziyev E.G'. "Ontogenez psixologiyasi".
3. V.Karimova. "Ijtimoiy psixologiya".
4. Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tasdiqlangan "Maktab psixologi uchun qo'llanma".